

The Bilingual Scientific Online Journal of the Academy for Digital Humanities

in Humanities and Social Science

დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემია - საქართველოს

ორენოვანი საერთაშორისო ახალგაზრდული სამეცნიერო ონლაინჟურნალი

მილენიუმი

Millennium

Volume 3

Tbilisi/თბილისი

2025

The peer-reviewed bilingual scientific online journal **Millennium** was initiated by the founders of the Academy for Digital Humanities and is designed for young researchers working in Humanities and Social Sciences – master students, doctoral students and postdocs. Millennium aims to promote the academic development of a new generation of scientists by creating an academic platform for young researchers working in the Humanities and Social Sciences to publish scientific papers.

დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემიის რეცენზირებადი ელექტრონული ბილინგუური სამეცნიერო ჟურნალი „მილენიუმი“ დაარსდა დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემიის დამფუძნებელთა მიერ და განკუთვნილია ჰუმანიტარიაში და სოციალურ მეცნიერებებში მოღვაწე ახალგაზრდა მკვლევართათვის - მაგისტრანტების, დოქტორანტებისა და პოსტდოქტორანტებისათვის. ჟურნალი „მილენიუმი“ მიზნად ისახავს მეცნიერთა ახალი თაობის აკადემიური განვითარების ხელშეწყობას - ჰუმანიტარულ დარგებსა და სოციალურ მეცნიერებებში მომუშავე ახალგაზრდა სპეციალისტებისათვის აკადემიური პლატფორმის შექმნას სამეცნიერო ნაშრომების გამოსაქვეყნებლად.

Scientific Council:

Chairman of the Scientific Council: Manana Tandaschwili (Germany)

Members of the Scientific Council: Manana Tandaschwili (Germany), Jost Gippert (Germany), Gerd Carling (Germany), Iryna Gurevych (Germany), Khatuna Beridze (Georgia), Emzar Jgerenaia (Georgia), Vakhtang Litcheli (Georgia), Rati Skhirtladze (Georgia)

Secretary of the Scientific Council: Sarah Dopierala (USA)

სამეცნიერო საბჭო:

სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე: მანანა თანდაშვილი (გერმანია)

სამეცნიერო საბჭოს წევრები: იოსტ გიპერტი (გერმანია), გერდ კარლინგი (გერმანია), ირინა გურევიჩი (გერმანია), ხათუნა ბერიძე (საქართველო), ემზარ ჯგერენაია (საქართველო), ვახტანგ ლიჩელი (საქართველო), რატი სხირტლაძე (საქართველო), ნანა ლოლაძე (საქართველო).

სამეცნიერო საბჭოს მდივანი: სარა დოპიერალა (აშშ)

Editorial Board:

Mariam Kamarauli (Editor-in-Chief), Eka Kvirkvelia (Editor), Mzia Khakhutaishvili, Maia Kuktchishvili, Mariam Rukhadze, Giorgi Jgharkava (Executive Secretary), Mariam Gobianidze, Zviad Zalikian.

სარედაქციო საბჭო:

სარედაქციო საბჭო: მარიამ ყამარაული (მთავარი რედაქტორი), ეკა კვირკველია (რედაქტორი), მზია ხახუტაიშვილი, მაია ქუჭიშვილი, მარიამ რუხაძე, გიორგი ჯღარკავა (ადმინისტრაციული მდივანი), მარიამ გობიანიძე, ზვიად ზალიკიანი.

© Academy for Digital Humanities - Georgia

© დიგიტალური ჰუმანიტარიის აკადემია - საქართველო

ISSN 2960-9887 (Online)

Millennium Vol. 3

მილენიუმი, ტომი 3

Content / სარჩევი

I. Digital Rustvelology / დიგიტალური რუსთველოლოგია

Julain Hasche (Frankfurt, Germany) 5

Corpus Linguistic Analysis of Aphorisms in “The Knight in the Panther's Skin”
(A Comparative Study of the Translations into Russian and Ukrainian)

იულიან ჰაშე (ფრანკფურტი, გერმანია)
„ვეფხისტყაოსნის“ აფორიზმების კორპუსლინგვისტური ანალიზი
(რუსული და უკრაინული თარგმანების შედარებითი ანალიზი)
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9356>

Mariam Gobianidze (Frankfurt, Germany) 25

Functional-semantic Analysis of the Particle *ture* in the Aphorisms of “The Knight in the Panther's Skin” and its English Translations

მარიამ გობიანიძე (ფრანკფურტი, გერმანია)
თურე ნაწილაკის ფუნქციურ-სემანტიკური ანალიზი „ვეფხისტყაოსნის“
აფორიზმებსა და მის ინგლისურ თარგმანებში
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9358>

II. Linguistics / ლინგვისტიკა

Mariam Kamarauli (Frankfurt/Hamburg, Germany) 54

New insights into split ergativity in Georgian

მარიამ ყამარაული (ფრანკფურტი/ჰამბურგი, გერმანია)
ახალი მიგნებები ქართული ენის გახლეჩილი ერგატიულობის შესახებ
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9359>

Marina Mjavanadze (Batumi, Georgia) 86

Rhetorical Questions in the Election Speeches of Georgian Politicians

მარინა მჟავანაძე (ბათუმი, საქართველო)
რიტორიკული შეკითხვები ქართველ პოლიტიკოსთა წინასაარჩევნო გამოსვლებში
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9360>

III. Experimental phonetics / ექსპერიმენტული ფონეტიკა

Zurab Okropiridze (Tbilisi, Georgia) 115

Prosodic Constructions of Functional Elements in Georgian

ზურა ოქროპირიძე (თბილისი, საქართველო)
ფუნქციურ ელემენტთა პროსოდიული კონსტრუქციები ქართულში
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9361>

IV. Ethnolinguistic / ეთნოლინგვისტიკა

- Sarah Giese, Carina Dominguez Lopez** (Frankfurt, Germany) 136
Shit, Sibal and Scheiße - Analysis of the Translation of Taboo Language in the German subtitles of the TV-show *All of Us Are Dead*
სარა გიზე, კარინა დომინგეს ლოპესი (ფრანკფურტი, გერმანია)
ენობრივი ტაბუს თარგმანის ანალიზი სატელევიზიო შოუს „ყველა ჩვენგანი მკვდარია“ გერმანულ სუბტიტრებში
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9362>

V. Political Linguistics / პოლიტიკური ლინგვისტიკა

- Tamar Guchua** (Kutaisi, Georgia) 172
Sovietisms: Metaphorical Representation of the Soviet Union (The case of Georgian political discourse)
თამარ გუჩუა (ქუთაისი, საქართველო)
სოვიეტიზმები: საბჭოთა კავშირის მეტაფორული წარმოდგენა (ქართული პოლიტიკური დისკურსის მაგალითზე)
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9363>

VI. Philosophy / ფილოსოფია

- Tornike Lelashvili** (Tbilisi, Georgia) 186
Disinterested Contemplation as a Path to Liberation in Schopenhauer's Philosophy and Its Parallels with Zen Buddhism
თორნიკე ლელაშვილი (თბილისი, საქართველო)
დაუინტერესებელი მჭვრეტელობა, როგორც ხსნის გზა შოპენჰაუერის ფილოსოფიაში და პარალელები ძენ ბუდიზმთან
DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9366>

Corpus Linguistic Analysis of Aphorisms in “The Knight in the Panther’s Skin”

(A Comparative Study of the Translations into Russian and Ukrainian)

Julian Hasche
(Frankfurt University)

DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9356>

julian.hasche@gmail.com || ORCID: 0009-0002-3878-8457

Abstract: This article presents a corpus-linguistic analysis of aphoristic expressions in the Georgian national epic *The Knight in the Panther’s Skin* by Shota Rustaveli and examines its translations into Russian and Ukrainian. The methodological approach is based on the “Rustaveli goes digital” project, particularly its method of phrase alignment. The analysis of the relationships between the Georgian original and the translations draws on the equivalence classification model by Henjum and Koller as well as on concepts from cognitive semantics. In addition, the phenomenon of the aphorism is examined in detail and theoretically defined. For the empirical study, six aphorisms were selected as examples. Three one-line and three two-line aphorisms were analyzed in order to account for expressions of varying length. In addition, the contextual embedding of these statements within the narrative structure of the epic was examined. The analysis reveals notable differences in translation strategies, especially with regard to information structure and rhetorical devices. While both translations largely preserve the universal and argumentative character of the aphorisms, the Ukrainian version shows greater lexical proximity to the Georgian original but often exhibits more profound structural changes. The Russian translation, by contrast, remains structurally closer to the source text but shows stronger semantic deviations. The results highlight the complexity of translating aphorisms and underscore their potential as objects of linguistic and translation-focused analysis.

Keywords: Corpus Linguistics, Translation studies, Digital Rustvelology, Aphorisms, Georgian Language, Russian Language, Ukrainian Language

1. Introduction

Shota Rustaveli and the epic he authored, *The Knight in the Panther’s Skin* (ვეფხისტყაოსანი), are not only considered the *opus magnum* of Georgian literature, but the work also occupies a central role in Georgian culture – and beyond, worldwide. More than 800 years after its creation, the epic has been translated and adapted into 58 languages, resulting not only in a complex web of translations – both diachronic and synchronic – but also in an enormous amount of empirical data. The international project “Rustaveli goes digital” aims to process these resources into a corpus that can be used across disciplines. The analysis presented here is based on this idea and on the methodology of the project.

One particular type of expression plays a key role in the cultural significance of the epic: the genre of aphorisms. The importance of aphorisms in Rustaveli’s work is reflected not only in the large number of aphorism collections, but also in the way Rustaveli’s aphorisms have been received in Georgian literature. One exemplary reference can be found in a passage from Ilia Čavčavaže’s short story “The Beggar’s Tale” (გლახის წამბობი): “A lion’s whelp is equal

to a lion, be it male or female.” (Čavčavaže 1985: 55). This quote is used in reference to Queen Tamar, thereby highlighting her qualities as a ruler and her equal footing with men on the throne.

Aphorisms are also of significant interest from the perspective of translation studies, particularly for examining translation strategies and intertextual relationships. The characteristics of aphorisms as a specific type of expression are discussed in the following chapter.

For the analysis, one translation into Russian and one into Ukrainian were chosen for comparison – both belonging to the East Slavic languages. Rustaveli and his aphorisms enjoy great popularity in both language areas, but especially the Russian translations play a key role in the study of intertextual relationships, as they were often used as source texts for further translations. This study uses the Ukrainian translation by Mykola Bažan (1937) and the Russian translation by Šalva Nucubiže (1957; first edition 1941), while the Georgian reference text is the 1975 scholarly edition edited by Akaķi Šaniže.

When identifying the aphorisms from Rustaveli’s work suitable for empirical analysis, a significant divergence in what is considered an aphorism becomes apparent. Collections of aphorisms vary widely, ranging from two dozen to as many as 200 entries. As the basis for selecting the sayings considered aphorisms, the collection by Abžandaze and Xucišvili (1943) was chosen, which includes 52 aphorisms and was published around the same time as the two translations used in this study.

The central research question for the analysis is: What characteristics do the aphorisms exhibit, and what translation strategies and patterns can be observed in their translations? The study first addresses the concept of aphorism from a linguistic perspective, followed by a presentation of the methodology. Subsequently, the results of the comparative corpus analysis are presented and discussed, culminating in a concluding reflection.

2. The Definition of an Aphorism

Even if this may seem trivial at first, the fundamental question for the analysis arises: What actually is an aphorism? What characterizes it and how can this utterance be defined linguistically for the purpose of analysis?

The word aphorism derives from the Ancient Greek ἀφορισμός and means “a) delimitation, distinction, exclusion; b) determination, definition; c) offering” (Montanari 2023: 341). The term first appears in ancient Greece in the foundational work of Hippocrates of Kos (Vollers 2016: 46–47). This work is a compilation of 422 statements divided into seven books, all relating to various aspects of medicine. These statements are notable for their memorable and expressive character, as illustrated by the very first verse of the work: „ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ... “¹.

To this day, aphorisms enjoy great popularity and show a far-reaching culture of reception, e.g. utterances by Seneca, Marc Aurel, Friedrich Nietzsche, Arthur Schopenhauer, Karl Kraus oder Stanisław Jerzy Lec (Geary 2005: 49-65, 102-123, 174-192).

These examples illustrate the use of the term “aphorism,” but the question arises as to how aphorism can be defined from a linguistic perspective in order to serve as a working concept in the analysis. As a basis for a definition applicable to the analysis, definitions from

---

¹ „Life is short, the Art long... “ (Hippokrates von Kos, Übers. Jones 1959: 98-99)

standard encyclopedias and dictionaries (some with a linguistic focus) were examined. The characteristics identified in this overview are presented below.

Representative of the definitions of the term *aphorism* found in many encyclopedias and dictionaries is that of the *Collins Cobuild Advanced Learner’s Dictionary*: “An aphorism is a short witty sentence which expresses a general truth or comment.”

According to many definitions, an aphorism is characterized by a certain conciseness, which is understood not only as a formal feature but also as a pragmatic one. A common distinctive feature mentioned is the teleological nature of aphorisms as linguistic expressions—that is, their purpose is the transmission of a general or universal truth. The aim of this specific category of expression is thus the cognitive stimulation of the recipient.

Closely related to this is the concept of generalization, which is identified as a central property of aphorisms—they convey universally valid and generalizable wisdoms. The definition provided in the *Metzler Lexikon Sprache* also highlights the use of rhetorical devices or humor, as well as an underlying skeptical or critical attitude.

In *Der Neue Pauly*, further characteristics are identified: the use of rhetorical devices, contextual isolation, the linguistic deviation from everyday discourse, quotability (especially in the context of reception processes), and the deictic nature of aphorisms in the relationship between the individual and the environment or *societas*.

It becomes evident that the term aphorism appears vague or imprecise in many definitions and thus seems unsuitable as a basis for empirical analysis. To further explore the issue of defining the term, the approach of Evgenij Ivanov (2020), who explicitly addresses the problem of the linguistic definition of aphorisms, will be examined and discussed.

In his article, Ivanov examines a wide range of characteristics associated with aphorisms in terms of their relevance for a linguistic definition. Ivanov classifies the categories of *polylexicity*, *idiomaticity*, *textual form*, and *aesthetic quality* as facultative. While he considers *reproducibility* and *stability* to be specific to aphorisms, he notes that they do not appear consistently and therefore should also be regarded as facultative features. He identifies three *obligatory* features: *nominative semantics*, *discursive autonomy*, and *monophraseological structure*. As the only truly *distinctive* feature—especially in comparison to similar types of utterances—he regards the *universal or generalizing character* of the semantics of aphorisms (Ivanov 2020: 697–700).

As a conclusion from the discussion on defining aphorisms, the following working definition is proposed:

1. An aphorism is a linguistic utterance perceived as a general truth or wisdom, whose semantic character is invariably universal;
2. It consists of phraseological units at the clause or sentence level, which appear either as monophraseological expressions or as coherent segments, and are further distinguished by their discursive autonomy from the linguistic context;
3. Typically—but not necessarily—aphorisms are characterized by a specific linguistic aesthetic (e.g., rhyme or rhetorical devices) and by partial or complete idiomaticity inherent in the expression;
4. An aphorism is marked by its receptivity and actual reception (e.g., quotation), through which recipients may gain prestige by referencing the source or originator, or establish

a connection to the original context, along with an accompanying stability of its components.

This four-part working definition forms the basis for the empirical analysis of aphorisms in Rustaveli's work. This also raises the question of whether—and to what extent—this working definition applies to the utterances in Rustaveli's text that are considered aphorisms.

3. Methodology

Three main methodological approaches were used in the analysis: 1. phrase alignment, 2. classification of equivalents and 3. analysis of the information structure, following the model of cognitive semantics. These three methodologies are described below.

1. The method of phrase alignment used in this work follows the model of the “Rustaveli goes digital” project.² The starting point for this is the digitization of the texts, followed by the parallelization of the verses according to the Georgian original. A verse consisting of four phrases would be represented as follows: <ph1>a</ph1>, <ph2>b</ph2>, <ph3>c</ph3> <ph4>d</ph4>

Since the analysis is comparative in nature - the aim is to analyze the relationship between the original and the translations as well as the equivalents are determined based on the aligned phrases of the original. In other words, the equivalents to the phrases in Georgian are identified, whereby the numbering is based on the Georgian phrases. This is illustrated using verse 1.39.4. and the English translation by Marjory Wardrop (Wardrop 1966: 29) (Fig. 1):

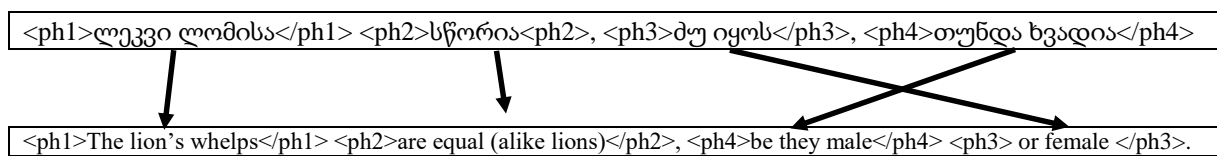

Fig. 1: Example of phrase alignment (Georgian-English)

This illustrates the basic features of the semantic-structural analysis at the phrase level, allowing fundamental structural differences between the original and the translation(s) to be identified. For this analysis, however, the aim is to look at the phrases in more depth to categorize the relationship between the original and the translation based on their degree of equivalence and to be able to assess the information structure not only structurally but also qualitatively.

2. The equivalence model by Henjum and Koller (2020), which is explained in more detail in the following section, is used for this in-depth examination of equivalents. As already mentioned, Henjum and Koller's (2020) equivalence theory forms the basis for categorizing the relationships between the original and the translation in terms of equivalents. Henjum and Koller divide denotative equivalence into five types of correspondence: 1:1 correspondence, 1:n correspondence, n:1 correspondence, 1:0 correspondence and 1:*pars* correspondence (Henjum / Koller 2020: 253-279).

² <https://rustaveli-goes-digital.de/>

These categories of equivalence established by Henjum and Koller can be defined as follows with reference to the individual units of the sentence, whereby the reference point always remains the original:

1:1 correspondence: A unit in the Georgian original has a direct equivalent in the translation in semantic terms.

1:n correspondence: One unit of the Georgian original has several or more complex equivalents in the translation.

n:1 correspondence: Several units of the Georgian original were combined or simplified into one equivalent in the translation.

1:0 correspondence: One unit of the Georgian original has no equivalent in the translation.

1:pars Entsprechung: A unit in the Georgian original has only a limited equivalent in the translation, or only a partial equivalent on the semantic level, but is to be regarded as an equivalent on the functional level.

3. The classification of the components of the analyzed linguistic data material - aimed at examining the elements that together form the semantic message of the sentence - is based on concepts from approaches in cognitive and conceptual semantics. As the basis of the linguistically realized signs that make up the cognitive system, Ray Jackendoff defines the term concept as follows:

“Matched with (nearly) every utterance is a meaning - a thought that the utterance expresses. We typically create new utterances like the ones above because we have new thoughts we want to express. [...] Part of this system is a large collection of stored parts, which we might call “concepts.” (Jackendoff 2012: 9).

This idea of *concept* forms the pillar for categorizing the components. A concept (C) refers to physical objects, static or dynamic entities, properties, or, for example, mental processes that function as carriers of an informational unit (Jackendoff 2012: 23–34). Additionally, the components are further classified as predications (P)—which refer to concepts by attributing characteristics to them or, where applicable, negating them—predicates (p)—which describe dynamic actions or static states in which the concepts may function as subjects or objects—and referential devices (R[x])—which refer anaphorically or cataphorically to concepts—in order to capture the structuring of information.

4. The Empirical Analysis

Six aphorisms from the collection of aphorisms by Abžandaze and Xucišvili (1943) were chosen and analyzed. Three one-line aphorisms (in the Georgian original: 0.30.4., 1.50.4. and 43.1083.4.) and three two-line aphorisms (32.798.1-2., 34.815. 2-3. and 44.1094. 3-4.) were selected.

The analysis of a single-line aphorism (1.50.4.) is presented as an example, followed by the results of the analysis of all the aphorisms examined (Fig. 2 & Tab. 1):

1.50.4.	«[Что] [раздашь] – [к тебе ж] [вернётся], [а что] [нет] – [то все чужое]!»
	PRO.ACC distribute.PRS PREP 2SG.DAT PART return.PRS CNJ PRO NEG.P PRO.NOM PRO.NOM someone else's.NOM
	[What] [you distribute], [to you] [returns], [and what] [not] [it's all someone else's]
1.50.4.	[რასაც] [გასცემ], [შენი[ა]]; [რას] [არა], [დაკარგული[ა]]!"
	PRO.ACC=FOC give_away.PRS 2SG.POS=COP PRO.ACC NEG.P lost-NOM=COP
	[That which] [you give away] [yours [is]] [which] [not] [lost [is]]
1.50.4.	[Що] [зберіг] – [згубив навіки], [що] [роздав] – [твоє до гроба]“.
	PRO.ACC keep.PST loose-PST ADV PRO.ACC distribute-PST 2SG.POS.NOM PREP grave-GEN
	[What] [you kept] [you have lost forever] [what] [you distributed] [yours until the grave]

Fig. 2: Analysis of the aphorism ^{Geo}1.50.4. (Russian above, Ukrainian below)

In the next stage of analysis, we will consider aphorisms at the level of concepts and predications:

	Georgian	Russian	Ukrainian
Structure	$C_1 - p_1 - P_1[COP_1] - C_2 - P_2[COP_2]$	$C_1 - p_1 - R[2SG] - p_2 - C_2 - P_3$	$C_2 - p_3 - p(Geo: P_2) - C_1 - P_1$
Components	C ₁ : რასაც C ₂ : რას P ₁ : შენი P ₂ : დაკარგული p ₁ : გასცემ p ₂ : არა [p ₁] ³ COP ₁ : =ა COP ₂ : =ა	C ₁ : что C ₂ : что нет P ₃ : то все чужое R[2SG]: к тебе ж p ₁ : раздашь p ₂ : нет [p ₁] ¹³ p ₃ : вернется	C ₁ : що C ₂ : що P ₁ : твоє до гроба p ₁ : роздав p ₂ : зберіг p(Geo: P ₂): згубив навіки
Phrase Structure	C ₁ : PRO C ₂ : PRO – NEG.P p ₁ : V p ₂ : NEG.P – [p ₁] P ₁ : 2SG.POS P ₂ : PTCP	C ₁ : PRO C ₂ : PRO – NEG.P P ₃ : PRO – PRO – ADV R[2SG]: PREP – 2SG – PART p ₁ : V p ₂ : NEG.P – [p ₁] p ₃ : V	C ₁ : PRO C ₂ : PRO P ₁ : 2SG.POS – PREP – N p ₁ : V p ₂ : V p(Geo: P ₂): V – ADV
Syntactic Structure	p ₁ : 3-argument V p ₂ : [p ₁] C ₁ : DO (DAT) C ₂ : DO (DAT)	p ₁ : 2-argument V p ₂ : [p ₁] p ₃ : 1-argument V C ₁ : DO (ACC) C ₂ : DO (ACC) R[2SG]: ADVB	p ₁ : 2-argument V p ₂ : 2-argument V p(Geo: P ₂): 2-argument V C ₁ : DO (ACC) C ₂ : DO (ACC)

Tab. 1: Analysis of the aphorism and the structure in the source language and translations

³ This is an ellipse.

This aphorism expresses a universal truth concerning giving and keeping. On a figurative level, the saying suggests that giving to others, rather than keeping something exclusively for oneself, leads to positive consequences; in this, it faintly echoes the saying found in the Acts of the Apostles „It is more blessed to give than to receive.“⁴

In the Georgian original, there are two asyndetic main clauses that have an almost identical structure: Direct object - predicate - predicative - copula - where the objects together with the predicate each form a subject subordinate clause - except that in the second main clause the predicate, identical to the three-argument verb p_1 , is expressed elliptically by means of “აღა” (‘not’). Here, the first main clause is a positive clause, which is opposed by a second negated main clause.

In the Russian translation, a similar structure is evident in its basic form: it also consists of two asyndetic main clauses. Both direct objects are linked to the same predicate, which is elliptically realized in the second main clause as well. A clear semantic as well as functional difference emerges in the translation of P_1 and the copula from the Georgian original. The predication of the original was rendered in Russian using an adverbial phrase and a predicate. The pronoun „тебе“ (‘you’) in the adverbial phrase, which is further emphasized by the emphatic particle „ж“, refers—just like the possessive pronoun „შენი“ (‘your’)—to the second person singular. The adverbial phrase consists of a preposition, a pronoun, and a focus particle, resulting in a specification in the sense of an allative case. This serves as an indication of local direction in connection with the one-argument verb „вернётся“ (‘it returns’), which at first glance does not seem to have a counterpart in Georgian. From the combination of the predicate and the adverbial phrase, it follows that this is an equivalent to P_1 and the copula, whereby the predicative statement of the original is rendered as a dynamic verbal process, resulting in a significant change in semantics. It is not a predicative statement about possessivity, but rather describes an antithetical process with reference to the subject subordinate clause—here, the antithetical pair ‘distribute’ („раздать“) vs. ‘return’ („вернуться“) emerges. In the verb „раздать“ (‘distribute’), the use of the prefix {раз-} is notable, as it does not merely describe a process of ‘giving away’ by the subject but rather a process involving a broad circle of recipients. In the second main clause, a semantic difference in predication is apparent compared to the Georgian original: while the participle ‘lost’ („დაკარგული“) is used there, in Russian this is translated by referring to a foreign possessor („чужое“). While in Georgian, because of the negation of p_1 , a loss of possession is described, in Russian this is rendered as a shift in possession relations.

Fundamentally, the Ukrainian translation also shows a sentence structure similar to the Georgian original—two asyndetic main clauses. In the translation, no ellipsis for P_1 is reproduced; instead, a new positive predicate appears that indicates the consequence of the negated action of P_1 (‘not distribute’ → ‘keep’). Furthermore, analogous to the Russian translation, the prefix {роз-} is used in „роздав“ (‘have distributed’), which targets a broad circle of recipients. However, the information structure in Ukrainian is arranged oppositely to Georgian: first comes the second main clause, which is negated in Georgian but positive here, followed by the first main clause, which is positive in Georgian (thus, abstractly, with regard to

⁴ *The Holy Bible*, English Standard Version. Acts 20:35.

the evaluative connotation of the individual main clauses, the following pattern emerges: Georgian: x (+), y (-); Ukrainian: y (-), x (+).

Moreover, it is noteworthy that the predicate „ზღუბივ ნაჲიკი“ (‘lost forever’) represents a verbalization of P₂ „დაკარგული“ (‘lost’) from the original. In addition, there is a strong emphasis on P₁ by the addition of the adverbial phrase „до гроба“ (‘until the grave’) to the possessive pronoun, highlighting the constancy prevailing in earthly life. Essentially, the sentence-final predication „твое до гроба“ (‘yours until the grave’) itself functions as a catchphrase (idiomatic expression).

Both translations show that the decision was made to verbalize one of the predicatives; in both cases that of the first main clause. The basic structure of the Russian translation follows the Georgian original, but individual components are not 1:1 equivalents—this is particularly noticeable in the verbalization towards a dynamic process in p₁ and R[2SG]. In contrast, the components in Ukrainian are in themselves 1:1 equivalents, but the information structure of the antithetically arranged main clauses is the opposite of Georgian—first the negative consequence of keeping and then the positive consequence of giving away.

This aphorism appears during the introduction of Tinatin as queen by her father Rostevan. He gives advice to his weeping daughter, which begins at 1.48.1. He advises her to make wise and considered decisions, as these will ultimately pay off. In the stanza containing the aphorism, Rostevan advises generosity, including regarding ‘food and drink’ (^{Geo}1.50.3. “სმა-ჰამა”), as this brings benefits. In the verse immediately preceding the aphorism, a rhetorical question directed at the preceding advice appears: “...დებ რა სავარგულია?!” (^{Geo}1.50.3. ‘...what use is possession?’), to which the aphorism follows as a reply. The aphorism can be understood both as a conclusion drawn from what has already been said and as an appeal, in the sense that generosity brings positive outcomes—so give, because what you give brings good, and what you do not bring you nothing or even harm. Following this, the fatherly advice is referred to as “სწავლას” (^{Geo}1.51.1. ‘teaching’), marking the preceding as a teaching.

The Russian translation shows a parallel structure and idea to the Georgian original. The Ukrainian also shows a parallel idea, but the line preceding the aphorism differs structurally, as it is not formulated as a predication + rhetorical question, but as two predications. In both translations, there is also a comparable marking of what has been said in the following line.

5. Results of the Empirical Analysis

The discussion of the analysis aims to identify which fundamental structures, translational processes, and information-structural phenomena can be observed in the empirical material, and what can be noted regarding the research question posed at the outset. To this end, the observed differences between the original text and the translations are first presented concisely, followed by a discussion of the characteristic similarities that emerged during the analysis. The chapter concludes with an overall overview of the different types of correspondences between the original and the respective translations.

5.1. Divergences observed in the Analysis

At first glance, the cases in which semantic differences between individual components are evident stand out—these often manifest as 1:*pars* correspondences. For example, this can be observed in the Russian translation of concept C₁ in verse ^{Geo}34.815.2 of the Georgian original.

The Georgian concept „მეცნიერთა“ ("scholars") refers to a group of individuals who possess a high degree of knowledge or scientific expertise. The corresponding Russian translation, „в науках“ ("in the sciences"), by contrast, is abstract and non-human in nature, and can be seen as an associated field of activity of the group of individuals described in the Georgian version. This example illustrates the principle of such semantic shifts: only certain aspects of the underlying semantic profile are translated or transformed, which means that only part of the original meaning is conveyed to the readers of the translation—or a completely new direction is introduced through a modified concept. This can be attributed either to the lexical inventory of the target language or to the stylistic or semantic considerations of the translators, or their interpretation of the narrative.

In addition, differences between the original and the translations emerge regarding the use of rhetorical devices or linguistic aesthetics—for example, in the translation of the anaphora „ავსა ვავსა ავო სოფყვა...“ (Geo0.30.4, "The evil man [speaks] the evil word...") from the Georgian original. In the Russian translation, „Злое слово [...] лишь злодей.“ (Rus0.28.4, "The evil word [...] only the villain."), the attribute "evil" appears only in the sentence-initial component, while the second component, which also occurs in sentence-final position, contains this attribute lexically.

In the Ukrainian translation, „...злий злостиве слово...“ (Ukr0.30.4, "...the vicious [man] the wicked word..."), the corresponding attribute appears only in the second component, as it is also lexically present in the first component. However, due to the similarity in the initial sounds (a spirant followed by a lateral), a certain degree of linguistic aesthetics can still be observed.

The fact that such aesthetic phenomena are not carried over—in this case, the stylistic device could also be interpreted as an allusion to the cohesion of the components—results in a loss of the poetic quality of Rustaveli's language. This can be attributed to the differing inventories of the target languages, the individual decisions made by the translators, or simply the complexity of replicating poetic language.

On a structural level, it is noticeable that both translations show divergent arrangements of the components in relation to the original, whereby this is particularly noticeable in the Ukrainian translation.

The Ukrainian translation is characterized by a deeper structural phenomenon: in the translation there is often a diametrical arrangement of the entire verse. As an example, the second line of stanza Geo1094 in the Georgian version and the Ukrainian translation are juxtaposed: „კოვასა შიგან რაცა დვას, იგივე წამოდინდებოს“ (Geo44.1094.4. , What stands inside the jug will flow out.) vs. „Тільки те із плека летється, що було до плека влите“ ,Only this flows out of the jug, what was poured into the jug.). This comparison reveals a clear structural difference: while in Georgian the information about the entity contained in the jug is presented first, followed by the information about the outpouring that will occur in the future, the Ukrainian version presents this in reverse order. The information about the outpouring of the entity comes first, and only then, in a subordinate clause, follows the information about an already completed action—namely, that the liquid was previously poured in. Graphically, this can be represented as follows (Fig. 3):

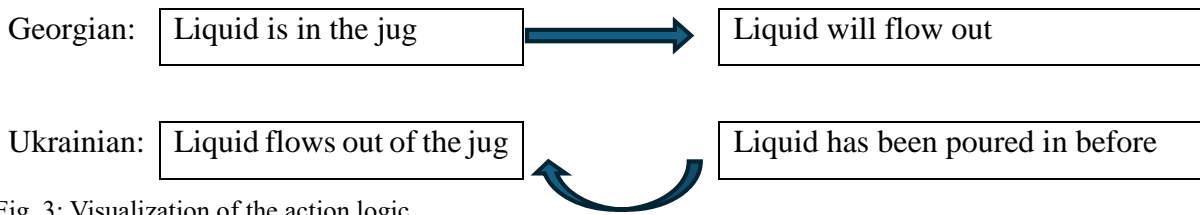

Fig. 3: Visualization of the action logic

A closer analysis of the aphorisms also reveals the complexity of the argumentative structures in Rustaveli's epic, which often possess a distinctly dialectical character. The aim of these complex structures is to reflect cognitive processes or to depict multifaceted communication situations, whereby the semantics sometimes only become clear after careful consideration—this applies especially to the aphorisms. As the analysis showed, there is a tendency in the translations to simplify these complex patterns. As a result, dialectical processes or layered argumentative structures are lost, though translators also bring in their own interpretations. These simplifications are likely motivated both by the aim of improving readability for the target audience and by the translators' individual interpretations.

The following section will outline the most characteristic similarities between the original and the translations.

5.2. Similarities observed in the Analysis

All the aphorisms analyzed share the universality of their statements. This is conveyed through the interplay of grammatical devices (e.g., impersonal forms), the use of lexemes as classes without referential representations (e.g., in ^{Geo}43.1083.4, the concept 'მკურნალმან' ['healer'] – which also applies to the translations), and their function as rhetorical devices. With regard to the working categories developed in the chapter on aphorisms, this also pertains to their independence from discourse, idiomaticity, and nominative character, as was shown in the analysis.

It became apparent that the translations exhibit various differences compared to the original, yet in most cases a common underlying idea can be identified. The only possible exception is an aphorism in the Russian translation (^{Rus}34.817.2-3.), which shows more significant semantic differences. This is partly due to the permutation of subject and predicative in the first line. Additionally, the semantic specification in the second line results in Roševan's appeal not addressing the manner of conveying the message, as in the original, but rather referring to an action that affects the personal emotional realm.

From the perspective of the context of the aphorisms, although certain differences are recognizable, especially regarding simplification, no major differences were apparent. It was also observed that the aphorisms in Rustaveli's epic function as arguments. These aphorisms appear either at the conclusion of cognitive processes (e.g., ^{Geo}43.1083.4.) or amid discourses (e.g., ^{Geo}34.815.2-3. or ^{Geo}32.798.1-2.). In their role as arguments, they serve as cognitive stimuli or lend decisive weight to a train of thought, with their argumentative effect primarily arising from their reference to universal wisdoms or generally valid principles—or, as in the case of ^{Geo}34.817.2., to a specific class of people. Although certain influencing phenomena were observed in the analysis regarding the argumentation structure, e.g. structural

changes, deviations in the equivalents or simplifications, it also applies to the translations that the aphorisms fulfill the function of arguments.

5.3. Quantitative Evaluation

Certain occurrences of correspondences have already been addressed in the analysis to some extent, but a comprehensive overview of the evaluation of the correspondences will follow. A quantitative overall summary of all analyzed component types presents the following picture (Tab. 2):

	Geo	Rus	Ukr
K	15	16	21
P	4	8	3
p	13	12	11
R[x]	4	4	2

Tab. 2: Overall summary of all analyzed components

Regarding the respective aphorisms, the following numbers of deviations can be seen with the component types (Tab. 3):

Geo 0.30.4.		Geo 1.50.4.		Geo 43.1083.4		Geo 32.798.1-2.		Geo 34.817.2-3.		Geo 44.1096.3-4.	
Rus	Ukr	Rus	Ukr	Rus	Ukr	Rus	Ukr	Rus	Ukr	Rus	Ukr
0	0	3	2	4	3	4	3	5	4	4	6

Tab. 3: Deviations of the aphorisms from the source language

For the one-line aphorisms, the highest number of deviations is found in the Russian translation of 1.50.4, with four deviations, and for the two-line aphorisms, in the Ukrainian translation of 44.1096.3-4, with six deviations. Quantitatively, the total number of deviations amounts to 20 for the Russian translation and 18 for the Ukrainian translation

When examining the different types of correspondences according to the model of Henjum and Koller (2020), the following picture emerges for the respective aphorisms (Tab. 4 & 5):

	0.30.4.		1.50.4.		43.1063.4.	
Geo	4		6		6	
	Geo-Rus	Geo-Ukr	Geo-Rus	Geo-Ukr	Geo-Rus	Geo-Ukr
1:1	2	3	4	3	2	1
1:n				2		
n:1						1
1:0						1
1:pars	2	1	2	1	4	2

Tab. 4: Different types of correpondences (one-line aphorisms)

	32.798.1-2.		34.817.2-3.		44.1094.3-4.	
Geo	5		8		8	
	Geo-Rus	Geo-Ukr	Geo-Rus	Geo-Ukr	Geo-Rus	Geo-Ukr
1:1	1	1	4	5	1	3
1:n	1				2	
n:1				1	1	
1:0	2	3	3		1	3
1: <i>pars</i>	1	1	1	1	2	2

Tab. 5: Different types of correpondences (two-line aphorisms)

An overview of the total number of occurring correspondences shows the following numbers for 36 relevant components in Georgian (Tab. 6):

	Geo-Rus	Geo-Ukr
1:1	14	16
1:n	3	2
n:1	1	2
1:0	6	7
1: <i>pars</i>	11	7
Total number of correspondences	35	34

Tab. 6: Correspondences appearing in the analysis

The overall overview of the correspondences shows that no exorbitant difference can be identified between the translations. Looking at the percentages, 40% of the correspondences in the Russian translation are 1:1 correspondences, while in the Ukrainian translation it is 47.06%. 1:n correspondences account for 8.57% in Russian and 5.88% in Ukrainian. Regarding the n:1-correspondences, this results in a figure of 2.86% in the Russian translation and 5.88% in the Ukrainian translation. For 1:0 correspondences, Russian shows a share of 17.14% and Ukrainian 20.59%. Finally, the percentage of 1:*pars* correspondences in the Russian translation is 31.43%, compared to 20.59% in the Ukrainian.

Considering the evaluation of the correspondences, it is evident that the Ukrainian translation has about 7% more 1:1 correspondences (47.06%) than the Russian translation. Additionally, for the second most frequent type of correspondence, the 1:*pars* correspondences, Russian leads proportionally ahead of Ukrainian by about 10%. In contrast, Ukrainian slightly surpasses Russian in 1:0 correspondences by roughly 3%. Based on this analysis, it can be concluded that, at the level of correspondences, the Ukrainian translation is closer to the Georgian source than the Russian translation, although both do not diverge significantly percentagewise.

6. Conclusion

The category of universality also applies to Rustaveli’s aphorisms. They always express universal relationships, where the lexemes refer to classes rather than to specific entities.

In the comparative analysis, processes of semantic transformations, omission of various components, simplifications, innovations, and permutations at the level of information structure could be observed. As a result, the translations lose the philosophical and argumentative depth of the original text. Both translations showed divergent orders of components compared to the original, with many Ukrainian examples exhibiting profound structural changes, resulting in diametrically opposed arrangements of information.

Although more deviations in correspondences were generally observed in Nucubiže’s translation than in Bažan’s, the structural differences in the Ukrainian translation represent deeper divergences. This also empirically suggests that there is likely no direct relation between the two translations, as the differences are evident and only a few parallels appear between them.

As the detailed examination of the aphorisms in Rustaveli’s work has shown, these are not only universal wisdoms but arguments of philosophical dimension that continue to encourage readers to engage with them and their underlying concepts to this day.

The results of the analysis made clear the central role the aphorisms play in Rustaveli’s epic and the wide range of translational phenomena that arise when examining the translations. Due to their special qualities as linguistic expressions, they offer a promising field for various research approaches across multiple disciplines. Aphorisms serve as focal points for examining intertextual relationships between the translations, as they provide insight into the perspectives and interpretations of the translators. It became clear that the aphorisms in Rustaveli’s work are not merely simple sayings—they form the heart of the epic, revealing the cosmos of Rustaveli’s philosophical reflections.

References

- Bilodid, Ivan et al., 1970: *Slovník ukrajinš’koï movy*. Vol. 1. Kyiv: Naukova dumka.
- Brown, Keith & Miller Jim, 2014: *The Cambridge Dictionary of Linguistics*: <https://www-cambridge-org.proxy.ub.uni-frankfurt.de/core/books/cambridge-dictionary-of-linguistics/cambridge-dictionary-of-linguistics/C92AAA7BD62D06DF30593598033D2545>, last access: 26.05.25.
- Čavčavaže, Ilia, 1985: *glaxis naambobi*. In: *rčuli našarmoebebi. xut tomad* (Vol. 2). Tbilisi: Sabčota Sakartvelo. 27-111.
- Febel, Gisela, 1999: „Aphorismus“. In: Landfester, Manfred (Hrsg.): *Der Neue Pauly. Enzyklopädie der Antike*. Vol. 13. Stuttgart / Weimar: J. B. Metzler Verlag. 150-151.
- Gabunia, Giorgi, 2006: „Šota Rustavelis aporizmebis bibliografi“. *sakartvelos parlamentis erovnuli biblioteka, šromebi* 1.6. 136-159.
- Geary, James, 2005: *The World in a Phrase. A brief history of the aphorism*. New York: Bloomsbury Publishing.
- Henjum, Kjetil / Koller, Werner, 2020: *Einführung in die Übersetzungswissenschaft* (9th ed.). Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.

- Hippokrates von Kos, 1959: „Hippocrates“. Vol. IV. Transl. Jones, William (5th ed.). Cambridge: Harvard University Press.
- Ivanov, Evgenij, 2020: „Aforizm kak ob“ekt lingvistiki: osnovnye priznaki.“ *Vestnik RUDN* 11, Nr. 4. 659-706.
- Jackendoff, Ray, 2012: *A User's Guide to Thought and Meaning*. Oxford: Oxford University Press.
- Rust'haveli, Shot'ha, 1966: *The Man in the Panther's Skin. A romantic Epic*. Transl. Marjory Wardrop. Tbilisi: Literatura da Khelovneba.
- The Holy Bible*, English Standard Version. Acts 20:35.
- Vollers, Elisabeth, 2016: „Aphorismus“. In: Glück, Helmut / Michael Rödel (Hrsg.): *Metzler Lexikon Sprache* (5th ed.). Stuttgart: J. B. Metzler Verlag. 46-47.

Lexicons

Bol'shoj tolkovyj slovar' russkogo jazyka:

[https://gramota.ru/poisk?query=%D0%B0%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC&mode=slovari&dicts\[\]=42](https://gramota.ru/poisk?query=%D0%B0%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC&mode=slovari&dicts[]=42), last access: 26.05.25.

Collins Dictionary: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/aphorism>, last access: 26.05.25.

kartuli enis ganmartebiti leksikon: <https://www.ice.ge/liv/liv/ganmartebiti.php>, last access: 08.05.24.

Merriam-Webster Dictionary: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/aphorism>, last access: 25.05.25.

Montanari, Franco, 2023: *GD. Wörterbuch Altgriechisch-Deutsch*, Berlin: de Gruyter.

„ვეფხისტყაოსნის“

აფორიზმების კორპუსლინგვისტური ანალიზი

(რუსული და უკრაინული თარგმანების შედარებითი ანალიზი)

იულიან ჰაშე

(ფრანკფურტის გოეთეს უნივერსიტეტი)

DOI: <https://doi.org/10.62235/mln.3.2025.9356>

julian.hasche@gmail.com || ORCID: 0009-0002-3878-8457

რეზიუმე

შესავალი

წინამდებარე სტატია ეძღვნება ქართული ეროვნული ეპოსის, შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ აფორიზმების ეკვივალენტობის საკითხს თარგმანებში, კერძოდ, შერჩეული ქართული ორიგინალური აფორისტული სტრიქონების შედარებას რუსულ და უკრაინულ ენებზე შესრულებულ თარგმანებთან. კვლევა განხორციელდა კორპუსლინგვისტური ანალიზის საფუძველზე და ორიენტირებულია თარგმნის სტრატეგიების გამოვლენასა და აფორისტული გამონათქვამების ინფორმაციული სტრუქტურის კვლევაზე, რის საფუძველზეც შესაძლებელია დასკვნების გაკეთება როგორც ტექსტთაშორისი ურთიერთობების, ისე რუსთაველის ენაში აფორიზმის ჟანრის თავისებურებების შესახებ.

კონტექსტი და კვლევის ინტერესი

საუკუნეში შექმნილი პოემა ქართული ლიტერატურის უმნიშვნელოვანესი ქმნილებაა, რომელსაც საუკუნეების შემდეგაც არ დაუკარგავს მნიშვნელობა და სამართლიანად არის მიჩნეული ქართული ეროვნული იდენტობის ერთ-ერთ ძირითად კომპონენტად. პოემის მნიშვნელობა სცილდება ქართული ლიტერატურის ფარგლებს და საპატიო ადგილი აქვს მიჩნეული მსოფლიო ლიტერატურის ისტორიაში. „ვეფხისტყაოსნის“ მნიშვნელობაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ პოემა მსოფლიოს

ენაზე არის თარგმნილი. ფრანკფურტის უნივერსიტეტის ემპირიული ენათმეცნიერების ინსტიტუტში განხორციელებული პროექტის ფარგლებში ეტაპობრივად ხორციელდება პოემის თარგმანების გაციფრულება, დაპარალელდება და ანოტირება, რაც თავის მხრივ, ხელს უწყობს პოემის ორიგინალისა და მისი თარგმანების, როგორც უნიკალური კვლევითი რესურსის დამკვიდრებას საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში. მოცემულ კვლევაში გამოყენებულია დასახელებული პროექტის მეთოდოლოგია, კერძოდ, აფორიზმების ფრაზული აღინიშნება და ფრაზების შედარებით-შეპირისპირებითი მეთოდით კვლევა.

კვლევის საგანს წარმოადგენს ეკვივალენტობის საკითხი „ვეფხისტყაოსნის“ აფორიზმების რუსულ და უკრაინულ თარგმანებში. აფორიზმების შერჩევა განაპირობა იმ გარემოებამ, რომ აფორიზმები არამარტო ლიტერატურული და კულტურული ღირებულების მატარებელი არიან, არამედ წარმოადგენენ კვლევის მნიშვნელოვან საგანს თარგმანთმცოდნეობის თვალსაზრისითაც, ვინაიდან აფორიზმები შეიცავენ ლაკონიურ სემანტიკურ სტრუქტურებს და ხშირად რიტორიკულ ფორმას იღებენ. შესაბამისად, მათი ადეკვატურად გადატანა სხვა ენებზე დაკავშირებულია არაერთ სპეციფიკურ სირთულესთან.

რა არის აფორიზმი?

კვლევის დასაწყისში მოცემულია ტერმინ *აფორიზმის* სიღრმისეული ანალიზი. განხილულია განმარტებები სხვადასხვა ლექსიკონიდან, ლინგვისტური ნაშრომებიდან და შესაბამისი სამეცნიერო ლიტერატურიდან.

აფორიზმების განსაზღვრების შესახებ არსებული მსჯელობის საფუძველზე, კვლევაში წარმოდგენილია შემდეგი განსაზღვრება:

1. აფორიზმი არის ენობრივი გამონათქვამი, რომელიც აღიქმება როგორც ზოგადი ჭეშმარიტება ან სიბრძნე, ხოლო მისი სემანტიკური ხასიათი უნივერსალურია;

2. აფორიზმი შედგება ფრაზეოლოგიური ერთეულებისგან წინადადების ან დებულების დონეზე, რომელიც შეიძლება წარმოდგენილი იყოს როგორც მონოფრაზეოლოგიური სტრუქტურა ან კოჰერენტული სეგმენტი და, ამასთანავე, გამოირჩევა დისკურსული ავტონომიით სხვა ენობრივი კონტექსტისგან;
3. აფორიზმი, როგორც წესი (თუმცა არა აუცილებლობით), გამოირჩევა სპეციფიკური ლინგვისტური ესთეტიკით, როგორიცაა რითმა, რიტორიკული ხერხები და იდიომატური გამოთქმები (ნაწილობრივი ან სრული);
4. აფორიზმი მაღალი აღქმადობითა და მკითხველზე/მსმენელზე ზემოქმედებით ხასიათდება.
5. აფორიზმი გამოირჩევა შინაარსობრივი და სტრუქტურული სტაბილურობით.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევა ეფუძნება სამ ძირითად მეთოდოლოგიურ მიდგომას:

1. **ფრაზული აღინირება** – ქართული ორიგინალი სტროფები აღინირებულია თარგმანის ენაში შესაბამის სტროფებთან, რომლებიც ჩაშლილია ფრაზებად. აღნიშნული მეთოდი ავლენს ფრაზის დონეზე სემანტიკურ და სინტაქსურ შესაბამისობებს.
2. **ეკვივალენტების კლასიფიკაცია** – თარგმანმცოდნეობაში გამოყოფენ ეკვივალენტობის ხუთ ტიპს: 1:1, 1:n, n:1, 1:0 და 1:pars (Henjum & Koller 2020). ეს კლასიფიკაცია მიზნად ისახავს აფორისტული გამონათქვამების ხარისხისა და ფორმის სისტემურ შეფასებას მიზანენაში.
3. **ინფორმაციული სტრუქტურის ანალიზი** – კოგნიტიური სემანტიკის თეორიაზე დაყრდნობით (Jackendoff 2012), ტექსტში გამოიკვეთება კონცეპტები (C), პრედიკაციები (P), პრედიკატები (p) და რეფერენციული ელემენტები (R[x]), რაც აფორისტული გამონათქვამების სემანტიკური და სტრუქტურული ანალიზის შესაძლებლობას გვაძლევს.

ემპირიულ მონაცემთა ანალიზი

კვლევისათვის შეირჩა ექვსი აფორიზმი კ. აბუანდაძისა და ს. ხუციშვილის მიერ 1943 წელს გამოქვეყნებული აფორიზმების კრებულიდან. გაანალიზდა სამი ერთსტრიქონიანი და სამი ორსტრიქონიანი აფორიზმი. თარგმანთაგან შეირჩა შალვა ნუცუბიძისა (რუსული თარგმანი, 1957) და მიკოლა ბაჟანის (უკრაინული თარგმანი, 1937) თარგმანები. წყარო ტექსტად გამოყენებულია 1957 წელს აკაკი შანიძის რედაქტორობით გამოცემული *ვეფხისტყაოსანი*.

აფორიზმების შედარებითი ანალიზი ცხადად წარმოაჩენს განსხვავებებს თარგმნის სტრატეგიების არჩევანში, კერძოდ:

- **სემანტიკური ტრანსფორმაციები** – განსაკუთრებით რუსულ თარგმანებში შეინიშნება სემანტიკური გადახვევების შედარებით მაღალი სიხშირე. სტატიკური გამონათქვამები ხშირად ჩანაცვლებულია დინამიკური ზმნებით, ან იცვლება სემანტიკური ველი (კუთვნილების სემანტიკა > მოძრაობის სემანტიკა).
- **სტრუქტურული განსხვავებები** – უკრაინული თარგმანი ლექსიკური ეკვივალენტობის თვალსაზრისით უფრო ახლოს დგას ორიგინალთან, თუმცა მასში ხშირად გვხვდება წინადადების სტრუქტურის ფუნდამენტური ცვლილებები. რამდენიმე შემთხვევაში თვალსაჩინოა ინვერსიის შემთხვევები, რაც წინასწარ განზრახულ სტილისტურ ცვლილებაზე მიუთითებს.
- **რიტორიკული ხერხების დაკარგვა** – წყარო ტექსტში გამოყენებული სტილისტური ელემენტები, როგორცაა ალიტერაცია და ანაფორა, ხშირად თარგმანში სრულად არ არის გადმოცემული. შედეგად, თარგმანის ენებში ნაწილობრივ იკარგება პოეტური ეფექტი.
- **არგუმენტაციული ფუნქცია** – „ვეფხისტყაოსანში“ აფორიზმები ხშირად ასრულებენ არგუმენტირებული დასკვნის ან მორალური მოწოდების როლს. ეს ფუნქცია უმეტესწილად შენარჩუნებულია თარგმანებში, თუმცა ზოგიერთი სემანტიკური ნიუანსი ნაწილობრივ შეცვლილია.

კვანტიტატიური შეფასება

ეკვივალენტობის საერთო ანალიზი აჩვენებს, რომ სტატისტიკური თვალ-

საზრისით თარგმანები დიდად არ განსხვავდება ერთმანეთისაგან, ეკვივალენტობის საერთო რაოდენობის მიმოხილვა აჩვენებს შემდეგ რიცხვებს ქართულ ენაში შესაბამისი კომპონენტისთვის:

	ქართულ-რუსული	ქართულ-უკრაინული
1:1	14	16
1:n	3	2
n:1	1	2
1:0	6	7
1:pars	11	7
კორესპონდენციების საერთო რაოდენობა	35	34

ცხრილი 1: ეკვივალენტების საერთო რაოდენობა

ეკვივალენტობის საერთო მიმოხილვა პროცენტულობის თვალსაზრისით აჩვენებს, რომ რუსულ და უკრაინულ თარგმანებს შორის განსხვავება სიგნიფიკანტური არ არის, რაც კარგად აისახება მომდევნო ცხრილში:

	ეკვივალენტობის პროცენტულობა რუსულ თარგმანში	ეკვივალენტობის პროცენტულობა უკრაინულ თარგმანში
1:1	40%	47.06%
1:n	8.57%	5.88%
n:1	2.86%	5.88%
1:0	17.14%	20.59%
1:pars	31.43%	20.59%

ცხრილი 2: ეკვივალენტობის პროცენტულობა რუსულ და უკრაინულ თარგმანებში

შესატყვისობების შეფასების საფუძველზე ცხადია, რომ უკრაინული თარგმანი დაახლოებით 7%-ით მეტ 1:1 შესატყვისობას (47.06%) აჩვენებს, ვიდრე რუსული თარგმანი. გარდა ამისა, მეორე ყველაზე გავრცელებული ტიპის, 1:pars შესატყვისობის შემთხვევაში, რუსული თარგმანი დაახლოებით 10%-ით აჭარბებს უკრაინულს. 1:0 შესატყვისობაში უკრაინული თარგმანი მცირედით – დაახლოებით 3%-ით – აჭარბებს რუსულს. აღნიშნული ანალიზის საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ შესატყვისობების დონეზე უკრაინული თარგმანი უფრო ახლოს

დგას ქართულ ორიგინალთან, ვიდრე რუსული თარგმანი, თუმცა ორივე მათგანს შორის პროცენტული სხვაობა არსებითად მკვეთრი არ არის.

საინტერესო შედეგები გვიჩვენა აფორიზმების ეკვივალენტობის კომპონენტურმა ანალიზმა. სტატიაში დაწვრილებით არის განხილული კონცეპტების (C), პრედიკაციების (P), პრედიკატებისა (p) და რეფერენციული ელემენტების (R[x]) შედარებით-შეპირისპირებითი ანალიზი. ყველა გაანალიზებული კომპონენტის ტიპის რაოდენობრივი საერთო შეჯამება შემდეგ სურათს წარმოადგენს:

	ქართული	რუსული	უკრაინული
C	15	16	21
P	4	8	3
p	13	12	11
R[x]	4	4	2

ცხრილი 3: ეკვივალენტობის კომპონენტური ანალიზი

დასკვნა

სტატიაში წარმოდგენილი ანალიზი ცხადყოფს, რომ აფორიზმების ეკვივალენტობის კვლევა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს თარგმანთმცოდნეობისათვის: ისინი, როგორც სემანტიკურად დატვირთული და კულტურულად მნიშვნელოვანი ენობრივი ერთეულები, განსაკუთრებულ მიდგომას მოითხოვენ თარგმანის პროცესში. აფორიზმების რუსული და უკრაინული თარგმანების შედარებითმა ანალიზმა ნათლად წარმოაჩინა, თუ როგორ შეუძლია თუნდაც მცირე სტრუქტურულ ცვლილებას მნიშვნელოვნად შეცვალოს ამგვარი გამონათქვამების ემოციური ძალა და ფუნქცია. ამ კონტექსტში გამოიკვეთა შემდგომი კვლევის ახალი მიმართულებები, როგორებიცაა: აფორიზმების როლი კულტურული მეხსიერების ფორმირებაში, აფორისტული დისკურსის პრაგმატიკა და აფორისტული სტრუქტურების ავტომატიზებული ანალიზი დიგიტალურ კორპუსებში, რაც ჩვენი სამომავლო კვლევის ობიექტს წარმოადგენს.